

ISUS – DOBRI PASTIR*

Primljeno:
30. 9. 2011.

Pregledni
rad

UDK
226.5.06:232.2
371.4Bosco, G.

CESARE BISSOLI

Piazza Ateneo Salesiano, 1
00139 Roma
Italija

Sažetak

U članku, koji je ustrojen po tradicionalnim fazama *lectio divina*, autor govori o Isusu dobrom pastiru. U prvom dijelu tumači odlomak iz Ivanova evanđelja u kojemu je riječ o Isusu dobrom pastiru. Upoznavanje s biblijskim kontekstom podsjeća nas da je tu Bog prikazan kao pastir stada-naroda kojega čine slobodni ljudi. Isus je pastir koji polaže život za svoje ovce. On ima povijesnu ulogu. Povezivanje sa životom ovdje je prigoda da podsjetimo na don Boscov preventivni odgojni sustav. Onaj tko primjenjuje taj sustav, pokazuje kako odgajatelj i danas može primjenjivati pastoralnu ljubav Isusa dobrog pastira. To je odgoj bez prisile i anonimnosti u kojemu odgajatelj poimence poznaje odgajanika i pomaže mu da radosno živi život u fizičkoj i duhovnoj širini.

Ključne riječi: *Isus dobri pastir, lectio divina, don Boscov odgojni sustav, preventivni odgoj*

UVOD

Ovaj je tekst poziv na razmišljanje o Isusu dobrom pastiru¹. Ujedno je to i svojevrsni doprinos razmišljanju o pedagogiji don Boscova odgojnog sustava koji se također nadahnjuje na Evanđelju i poziva na nasljedovanje Isusa dobrog pastira. Ta je dimenzija posebno naglašena u prvoj godini trogodišnje pripreme na proslavu dvjestote obljetnice don Boscova rođenja.² Valja podsjetiti da nije nimalo neobično predložiti takvu poveznicu između don Bosca i Isusa dobrog pastira. Ona je utemeljena na provjerenoj salezijanskoj tradiciji, počevši od don Boscova sna u devetoj godini, zbog čega je on zdušno nastojao živjeti kao dobri pastir mladih u Isusovoj školi.

Lectio divina o Isusu dobrom pastiru

Tekst je ustrojen po tradicionalnim fazama *lectio divina*: nakon početne egzegeze teksta slijedi aktualizacija i ukazivanja na životno uporište, zatim poziv na razmjenu mišljenja i molitvu sukladno životnom stilu kojemu je uzor Isus dobri pastir i don Boscova škola.

Zbog svega toga preporučujemo da se sljedeće stranice ne čitaju na brzinu, samo

* Naslov izvornika: »Io sono il buon pastore. Il buon pastore offre la vita per le pecore« (Gv 10,11), u: »Note di pastorale giovanile« 45(2011)6, 48–65.

¹ »Ja sam pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce.« (Iv 10,11)

² O tome posebno govori i vrhovni poglavar salezijanaca, Pascual Chávez Villanueva, u ovogodišnjoj Pobudnici.

Tekst iz Evandjelja (Iv 10,1–30)

»‘Zaista, zaista, kažem vam: tko god u ovčinjak ne ulazi na vrata, nego negdje drugdje preskače, kradljivac je i razbojnik. A tko na vrata ulazi, pastir je ovaca. Tome vratar otvara i ovce slušaju njegov glas. On ovce svoje zove imenom pa ih izvodi. A kad sve svoje izvede, pred njima ide i ovce idu za njim jer poznaju njegov glas. Za tuđincem, dakako, ne idu, već bježe od njega jer tuđinčeva glasa ne poznaju.’ Isus im kaza tu poredbu, ali oni ne razumješe što im htjede time kazati. Stoga im Isus ponovno reče:

‘Zaista, zaista, kažem vam:
ja sam vrata ovcama.
Svi koji dođoše prije mene,
kradljivci su i razbojnici;
ali ih ovce ne poslušashe.
Ja sam vrata.
Kroza me tko uđe, spasit će se:
i ulazit će i izlaziti i pašu nalaziti.
Kradljivac dolazi samo da ukrade,
zakolje i pogubi.
Ja dođoh da život imaju,
u izobilju da ga imaju.’
‘Ja sam pastir dobri.
Pastir dobri život svoj polaže za ovce.
Najamnik – koji nije pastir
i nije vlasnik ovaca –
kad vidi vuka gdje dolazi,
ostavlja ovce i bježi,
a vuk ih grabi i razgoni:
najamnik je i nije mu do ovaca.

Ja sam pastir dobri
i poznajem svoje
i mene poznaju moje,
kao što mene poznaje Otac
i ja poznajem Oca
i život svoj polažem za ovce.
Imam i drugih ovaca,
koje nisu iz ovog ovčinjaka.
I njih treba da dovedem
i glas će moj čuti
i bit će jedno stado,
jedan pastir.
Zbog toga me i ljubi Otac
što polažem život svoj
da ga opet uzmem.
Nitko mi ga ne oduzima,
nego ja ga sam od sebe polažem.
Vlast imam položiti ga,
vlast imam opet uzeti ga.
Tu zapovijed primih od Oca svoga.’

Među Židovima ponovno nastaje podvojenost zbog tih riječi. Mnogi su od njih govorili: ‘Zloduha ima pa mahnjita! Što ga slušate?’ Drugi su govorili: ‘Nisu to riječi opsjednuta. Zar zloduh može slijepima oči otvoriti?’

Svetkovao se tada u Jeruzalemu Blagdan posvećenja. Bila je zima. Isus je obilazio Hramom po trijemu Salomonovu. Okružili ga Židovi i govorili mu: ‘Dokle ćeš nam dušu držati u neizvjesnosti? Ako si ti Krist, reci nam otvoreno!’ Isus im odgovori:

‘Rekoh vam pa ne vjerujete.
Djela što ih ja činim u ime Oca svoga
– ona svjedoče za mene.
Ali vi ne vjerujete
jer niste od mojih ovaca.
Ovce moje slušaju glas moj;
ja ih poznajem i one idu za mnom.

Ja im dajem život vječni
te neće propasti nikada
i nitko ih neće ugrabiti iz moje ruke.
Otac moj, koji mi ih daje, veći je od
svih i nitko ih ne može ugrabiti
iz ruke Očeve.
Ja i Otac jedno smo.’«

da bi se vidjelo o čemu je ovdje riječ, nego da se nastoji produbiti i proširiti njihov sadržaj. To je ujedno sukladno i specifičnom salezijanskom obilježju odgoja prema kojemu je poznavanje Krista dobrog pastira u Evanđelju ujedno i najbolji put za dubinsko poznavanje don Bosca i za upoznavanje tajne skrivene u njegovoj dubini, koja ujedinjuje njegovo ogromno nastojanje na odgojnom području, izvor njegove svetosti i njegove pedagogije. Ukratko, to znači nastojati prodrijeti do don Boscova srca i istinski ga upoznati.

Molitva

Oče, daruj nam svoga Svetoga Duha, kako bi nas poveo u duboku istinu riječi koju nam je rekao tvoj Sin Isus: »Ja sam pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce.« Mi smo, po tvojoj milosti, te »Kristove ovce«, njegovi prijatelji i učenici. To smo – po izboru svoga zvanja – u školi don Bosca koji je od svoje mladosti htio u svemu nasljedovati i mladima pokazati stil Isusa dobrog pastira. Pomozi nam da nikada ne zaboravimo da je pastoralna djelatna ljubav baština koju ostavlja velikoj Salezijanskoj obitelji koja se priprema na slavljenje dvjestote obljetnice njegova rođenja. Poduči nas i pomozi nam da budemo pastiri mladih poput njega. Stoga crpimo iz istih Isusovih riječi u Evanđelju, kako bismo dobro upoznali evanđeosku istinu, premislili naš život i ponašanje, te se radovali stoga što smo nositelji tvoje ljubavi mladima. Amen.

1. U OSLUŠKIVANJU BOŽJE RIJEČI (egzegetski trenutak)

U ovome dijelu opširno nastojimo protumačiti ono za što postoji opasnost da se kod uobičajenog i površnog čitanja zaboravi.

Predložimo put koji obuhvaća biblijsko okruženje na koje se Isus osvrće, kao

i ustroj i logičnu nit njegove misli, istaknute središnje dijelove i završnu poruku.

Biblijski kontekst

Nemoguće je u potpunosti shvatiti Isusove riječi u Iv 10 ako ne uđemo u širu povijest, tj. u povijest naroda Boga Izraelova, o kojoj svjedoči Sveto pismo koje mi danas nazivamo Starim zavjetom, a koje je za Isusa i apostole bilo jedini zavjet ili savez.

Možemo se upitati: kako to da se upotrebljava ta slika iz pastirskoga života koja je danas u našoj industrijsko-komercijalnoj kulturi zastarjela, a osim toga ne zvuči nimalo dostojanstveno (biti nazvan stado!) za našu osjetljivost slobodnih i samostalnih ljudi? Odgovor nalazimo u ekonomskoj i moralnoj vrijednosti koju je stado imalo u drevnoj srednjoistočnoj kulturi (što se nastavilo praktično sve do industrijske revolucije u 19. st.) s tri motrišta: kao postojani znak bogatstva, pa prema tome i moći pastira; za narod je stado bilo osnovno životno sredstvo zbog mlijeka, vune i mesa; u cjelini ta slika ukazuje na sigurnu zaštitu od kradljivaca i nasilnika.

Prijelaz na simbolički smisao bio je spontan i pun egzistencijalnih značenja. Na cijelom Srednjem istoku metafora pastira i stada postala je aktualna za izricanje povezanosti koja ujedinjuje božanskog i ljudskog vladara s njegovim podanicima, pa prema tome i u Izraelu, postavši tradicionalni oblik govora i u Starom i u Novom zavjetu, a kasnije i u Crkvi sve do naših dana.

Prisjetimo se uporabe riječi pastir, pastirski... na Koncilu i nakon njega.

U Bibliji, a posebice u Starom zavjetu, taj se izričaj pojavljuje na stotine puta, jednako kao i lik (dobrog i lošeg) pastira, ovce i stada (prisjetimo se pripovijesti o patrijarsima). Ukratko, na svjetlo dolaze četiri

istine vodilje koje Isus u svojim riječima izravno preuzima.³

- Bog je pastir, a narod je njegovo stado. Izvorno se ta metafora upotrebljavala za označavanje Izraela kao Božjega stada⁴ što ga u brižnoj skrbi koje nikada nije uzmanjkalo Bog vodi kroz pustinju,⁵ a zatim kroz povijest prema konačnom dovršenju (Iz 49,26). Valjalo bi naglasiti, suprotno poimanju stada kao bezlične gomile životinja, da je u Bibliji Bog pastir naroda koji čine slobodni ljudi, u cjelini i svaki pojedini član za sebe. Tako Bog dolazi u moći prema Izraelu koji je odveden u Babilon: »Kao pastir pase stado svoje, u ruke uzima jaganjce, nosi ih u svome naručju, i brižljivo njeguje dojilice« (Iz 40,11). Svima je poznat glasoviti 23. psalam: »Gospodin je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam...« On ostaje jedan od najljepših opisa Boga kao pastira svojeg naroda.
- Bog nekim svojim slugama povjerava službu vođenja naroda sukladno njegovoj volji: Mojsije, Jošua, suci, David i Kir – sve se njih naziva pastirima.⁶ Čovjek pastir je nužan u Božjemu narodu, kao sakrament Boga samoga. Postoji nešto sveto, nešto božansko u pastirima koje Bog postavlja za poglavare u službi njegovu narodu.
- U doba proroka javlja se međutim uznemirujuća slika nevjernih pastira koji iskorištavaju ovce i ostavljaju stado da propada. Protiv njih se diže božanski gnjev: on će sve takve pastire otjerati. Jer 23 i Ez 34 su najglasniji kritički glasovi na koje se nadovezuje Isusov izričaj. Riječ je o zloporabi onih vrlina pastira koje je Bog htio za sebe, a koji su u dvostrukom smislu postali dvostruko opaki: prema Bogu kojega ne na-

sljeduju i prema narodu kojega iskorištavaju kao najamnici, tako da narod skreće s »putova Gospodnjih«.

- »Sam ću skupiti ostatak svojih ovaca«, kaže Bog (Jr 23,3). Opisuje se obećanje posredovanja tajanstvenog pastira kojega će Bog podići po svome srcu, kao novog Davida; zahvaljujući njemu, »Judeja će biti spašena i Izrael će živjeti spokojno« (Jr 23,6). To je navještaj Mesije kao pastira.

Kad Isus bude govorio o pastiru i o stadu, s obzirom na Boga i na sebe samoga, neće držati neke nove, dotad nečuvene govore: izričito će se poslužiti velikom baštinom donoseći ponajprije novost svoje osobne objave. Najznačajnije crte te baštine općenito se i potpuno odnose na odnos između Boga i naroda, taj klasični odnos Saveza, s nizom dinamičnih pojašnjenja: riječ je o odnosu između vlasti i podanika (naroda i pojedinca), tj. između moćnika i slaboga, između vođe i putnika, ali i između dobrog pastira koji skrbi da stado ostane zajedno i onoga tko ga dijeli, između onoga tko štiti ovce i onoga tko ih plaši, između onoga tko promiče zajedništvo i onoga tko potiče podjelu. Ukratko, metafora služi za opis Božje autoritativne zapovijedi i njegove sveukupne srdačne, konkretne, poosobljene i osloboditeljske skrbi za stado; nastavka pastoralne službe po osobama koje je odredio Bog sam; potrebe da Bog na jedinstven i vidljiv način pripada Bogu, ali valja ubrojiti i ugroze loših pastira koji rastjeruju i ubijaju.

³ Usp. X. LÉON-DUFOUR, *Lettura dell'Evangelo secondo Giovanni*, Paoline, Cinisello B. (Mi), 1992, str. 446–448.

⁴ Post 29,24; Jer 13,17; 23,1sl; Ez 34,31; Ps 74,1; 79,13; 80, 2; Mih 7,14.

⁵ Ps 78,32sl; 77,21; 95,7; usp. Am 3,12.

⁶ Ps 77,21, Br 27,17; Ps 78,79sl; Iz 44,28.

Tema biblijskog pastira zapravo nije tako idilična i prijatna kao što na to upućuje stanovita moda, nego je dramatična: riječ je o životu i smrti stada, o njegovu plodnom jedinstvu ili o njegovoj sterilnoj raspršenosti pa prema tome i o apsolutnoj potrebi za dobrim pastirima, »po Božjemu srcu«. Kazna je sigurna propast koju donose zli pastiri prema svom podmuklom i izopačenom naumu. To je međutim drama sa sretnim završetkom jer Božjemu stadu je, zahvaljujući Mesiji i njegovim suradnicima, osigurana pobjeda koliko god neprijateljska i podmukla bila prijetnja. Taj ozbiljni, polemički i osiguravajući naglasak jasno se očituje u Isusovim riječima. Uočavamo egzistencijalnu aktualnost tog viđenja.

Logička nit i ustroj IV 10

Deseto poglavlje Ivanova evanđelja je tekst o kojemu se, s obzirom na njegov sastav i ustroj, raspravlja. Međutim, polazeći od toga teksta u onom obliku kakav nam je danas poznat, očituju se najznačajniji elementi.

Uočava se jasna logička nit. Isus, Mesija kojega je poslao Otac, je »pastir«, što više, dobri pastir; njegovi učenici su dio njegova »stada«. Stado ugrožavaju loši pastiri; međutim Krist Pastir s jedne strane pokazuje brižnu skrb za svoje »ovce«, poznaje ih, zove ih po »imenu«, traži ih kad se izgube, a s druge strane proziva i otkriva pustošenja loših pastira.

Imajući na umu sržne dijelove govora, može se predložiti sljedeći ustroj:

- 10,1–6: započinje svojevrsnom prisposodobom koja uključuje sve elemente kasnijeg Isusova tumačenja. To je simbolička slika svega.

- 10,7–10: »Ja sam vrata.« To je prva Isusova definicija samoga sebe. Stado zatvoreno u ovčinjak treba izaći na pašu, a kad se vrati, treba pronaći zaštićena vrata i brižna pastira koji je vođa. »Dobar vratar je dragocjeno blago za kuću«, govorio je don Bosco.
- 10,1–15: »Ja sam pastir dobri.« To je druga i središnja Isusova definicija samoga sebe, sa svim vrlinama i obvezama koje uključuje.
- 10,16: »jedno stado, jedan pastir«. Izražava viđenje sveopćeg Božjega naroda, ujedinjenog oko Gospodina.
- 10,17–18: u tom služenju dobrog pastira krije se tajna, a to je sveukupni dar njegovoga života.
- 10,26–30: to je produžetak govora o dobrom pastiru, koji naglašava da je slušanje Isusa blisko vezano uz pripadnost njegovu stadu. Onaj tko je dio njegova stada, sluša i shvaća.

Trajna prisutnost:

- Isusov govor je prožet trostrukim motrištem naslijeđenim iz biblijskoga svijeta: motrište dobroga pastira (Mesija, Isus); motrište stada (Božji narod, učenici) i motrište zlih pastira (tvrdoglavi nevjernici i izopačeni vođe).
- Vidjet će se da zaplet između dobrog pastira, stada i loših pastira ne završava s Isusom, nego se proteže kroz cijeli Novi zavjet.⁷

Jezgre nositeljice

»Isus im kaza tu poredbu.« (r. 6)

Ove Isusove riječi su jasan simbolički govor, »slikovno polje«, izrečeno u recima 1–6. Tim riječima Isus upućuje na duboka duhovna značenja, koja uvelike nadilaze

⁷ Usp. Mt 2,6; 25,32; 26,31; Mk 6,24; Lk 15, 4–6; Dj 20,28; Ef 4,11; Heb 13,20; 1Pt 5,2–4; Jd 12; Otk 2,27; 7,17; 12, 5; 19,15.

materijalni smisao sadržan u izričajima pastir, stado, ovčinjak...

Naznačena su tri obilježja:

- Istinski pastir poimence poziva sve ovce, tj. poznaje svaku pojedinu, kao svoje vlasništvo na koje je ljubomoran, i stoga čuva vrata ovčinjaka, a stado vodi na sigurne pašnjake. (r. 3)
- Ovce ga slijede, jer prepoznaju glas istinskoga gospodara i čuju da ih poimence zove. (r. 4)
- Zli pastir je poput kradljivca i razbojnika, koji podmuklo ulazi izbjegavajući prava vrata, ali ga ovce neće prihvatiti. (r. 1 i 5)

Međutim, učenicima izmiče duboki smisao koji »ne razumješe« (r. 6). Taj smisao po Isusu treba objaviti sâm Otac. Jedino je Isus izvorni tumač saveza između Boga i ljudi, odnosa na koji tako jasno upućuje slika pastira. To se događa u tumačenju koje slijedi.

U svom govoru Isus jasno i pouzdano govori o samome sebi u prvom licu (ja sam), kao što potvrđuje znameniti izričaj: »Zaista, zaista, kažem vam« (r. 7), otkrivajući četiri središnja obilježja njegova identiteta: on je vrata i čuvar koji jamči sigurnost i obilje života; dobri pastir koji svoje ovce brani sve do smrti; jedini pastir koji traži i ujedinjuje raspršene ovce; tajna: ljubav Oca koji potiče Sina Isusa na prinošenje dara života.

»Ja sam vrata.« (r. 7)

U r. 7–10 Isus se zadržava na dvojakom obilježju dobrog pastira i lošeg pastira, uključujući i stado. Ton je izrazito polemičan, jer se raspravlja o odlučujućem obilježju: tko zaslužuje da bude »čuvar« i vođa Bož-

jega naroda? U čemu je različit od drugih oblika?

Isus napada pastire koji su »kradljivci i razbojnici«, jer nasilno kradu ovce (narod) koje pripadaju Bogu, jer takav pastir »ukrade, zakolje i pogubi« (r. 10). Zli pastiri su oni koji svjesno ne slijede put koji je zacrtao Isus, nego izmišljaju druge puteve i druga vrata. Mogu se uočiti u »židovima« (farizejima) koji se oštro protive Isusu. U drugim govorima Isus ih naziva »lažni proroci«, kao u govoru na gori (Mt 7,15–23) i u eshatološkom govoru (Mt 24,23–25).

Za sebe Isus kaže ponajprije da je »vrata« ovcama, tj. bitni element za život stada, bez kojega se ostaje ili zatvoren i uznik u ovčinjaku daleko od pašnjaka ili izvan njega, na milost i nemilost kradljivcima (r. 9). Prema tome, Isus je vjerni čuvar, koji štiti u najvećoj mogućoj mjeri, a istodobno je i sigurni vodič.

Vrata su prema tome simbol vjerodostojnosti Isusa, istinskog pastira, i sigurnosti ovaca. Samo je jedan pristup ovcama, a njega je zauzeo Isus; samo je jedan spasitelj koji vodi k Ocu, a to je Isus. On je jedina vrata kroz koja se ulazi i susreće Boga.

Rezultate Kristove »paše« naziva se jednostavnim, ali potpunim, sveobuhvatnim i privlačnim imenom: život, suprotno od pastira »kradljivca« koji ubija i uništava te prema tome donosi smrt, vječnu smrt. Ovdje se nalazi jedan od Isusovih izričaja koji se najčešće spominje: »Ja dođoh (budući da me šalje Otac) da (moje ovce) život imaju, u izobilju da ga imaju.« To nas podsjeća na sliku izvora žive vode koje ima u izobilju na izvoru (Iv 4,14), zatim na sliku kruha života koji zauvijek zasićuje od gladi (Iv 6,35.50.58). To je smisao onoga »imaju u

obilju«, točnije rečeno, u preobilju, pri čemu govor o obilju želi ukazati na život na njegovoj najvišoj razini, a to je spašeni život (r. 9), ukratko: život vječni (r. 28).

Slika »vrata« izražava kritičku riječ koja izabire i prosuđuje slušateljstvo, jer je Isus jedini Božji eshatološki poslanik. Njegov zahtjev za spasenjem ne odnosi se samo na židovstvo, nego ima sveopću i apsolutnu vrijednost. To spasenje je život, vrijedan život, koji se po Božjoj volji ostvaruje u izobilju, u vremenu koje teče prema vječnosti.

»Ja sam pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce.« (10,11)

U recima 11–15, koji nas sada zanimaju, nalazimo redak 11, koji je izabran kao tema Pobudnice. U njemu se ukratko sažima smisao toga što znači da je Isus »dobri pastir«: on je pastir koji ne samo da budno bdije nad ovcama, nego za njih daje i svoj život. To će morati biti i obilježje pastira koji će ga slijediti u Crkvi, uključujući i don Bosca.

Iz biblijskoga konteksta u koji se uključuje, Isusova misao ukazuje na tri međusobno isprepletene obilježja: vrline dobra pastira, izopačenost zla pastira, smještaj ovaca pod zaštitu prvoga i pod ugrozu drugoga. Međutim, s različitim naglascima.

Isus se svjesno i autoritativno predstavlja (»Ja sam«) kao pastir kojega su navijestili proroci, uz kojega nadovezuje ne samo značajku istinitoga (kao što je svjetlo, kruh, vinograd), nego i »lijepo«, što se prevodi kao »dobar«. Ako se u grčkom jeziku dva pridjeva »dobar« i »lijep« mogu međusobno zamijeniti, uporabom »lijepoga« naglašava se kakvoća stvari ili čovjeka, što potpuno odgovara njegovoj ulozi, a ta je da

bude idealan, uzoran pastir. Prema tome, ta se riječ ne smije pomiješati s idejom dražesnoga i osobito nježnoga kao što se to čini u stanovitoj pučkoj ikonografiji.

Prema tome, Isus je pastir, izuzetni i velikodušni vođa, budući da je spreman predati svoj život, a prema tome je i mio i privlačan, osoba je koja uljeva povjerenje, netko koga se voli, netko koga se sluša, koga se radosno i veselo slijedi...

Pastir koji dariva svoj život

- To je misao koju se naglašava. Pojavljuje se u r. 11, u r. 15 i zatim u recima 17–18. i 27–30, ukazujući na istinsku razliku između lažnog pastira i najamnika. Štoviše, tako se predlaže novi element u pogledu mesijanskog pastira, budući da Isus dariva svoj život za ovce, spreman je umrijeti za njih, drugim riječima, spreman je »izložiti« svoj život u slučaju da im zaprijeti neka opasnost. Tu se uočava jasna aluzija na Isusovu žrtvu za ljude: »Jer Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge« (Mk 10,45; usp. Iv 12,24).
- Dar života očituje se kao prvi konkretan čin u rr. 14–15, u prije očitovanim izričajima (r. 4): »Ja sam pastir dobri i poznajem svoje i mene poznaju moje.« To je poznavanje koje postaje poziv, prema tome nešto specifično, jedinstveno, razumljivo. Poznavanje nije samo neko apstraktno znanje kojim netko poznaje nekoga, kao kad je riječ o kakvu popisu stanovništva, nego, kao u biblijskom smislu, potvrđuje poznavanje koje vodi prema osobnom zajedništvu, otvara prema obostranom dijalogu, očituje obostranu imanenciju zbog čega

Isus jest i ostaje u učenicima, a učenici ostaju u Isusu (usp. Iv 6,56).

- Isus u neočekivanoj mjeri pruža apsolutni temelj toj ljudski nemogućoj egzistencijalnoj obostranosti. Intimno poznavanje koje povezuje pastira i ovce, Isusa i učenike produžuje Isusovo poznavanje/imanentnost s Ocem i Oca s Isusom (r. 15). U Isusovu pastoralnom djelovanju očituje se Božja apsolutnost: on poznaje, ljubi, daruje sve za svoje učenike. Prema tome, on ne može ne uspjeti, nego naprotiv potiče neograničenu hrabrost i povjerenje.

Posvemašnji dar Isusa dobrog pastira ima tajnu dušu, duboki korijen: »Zbog toga me i ljubi Otac što polazem život svoj« (r. 17). Otac, koji je počelo sveukupne stvarnosti, pa prema tome i najviši pastir, »najveći od svijeta«, predao je vlasništvo i skrb nad ovcima Sinu (r. 29). Isus, sa svoje strane, vjeran Očevoj ljubavi prema nama, predaje sav svoj život za ovce. Snagom zajedništva s Ocem (r. 30), Isus po svome uskrsnuću ponovno uzima darovani život (r. 19) i nastavlja to darivanje po pastirima koji su njegovi namjesnici u Crkvi.

Nažalost, zli pastiri nastavljaju djelovati i u Isusovo doba (i u doba Crkve) (rr. 12–13), pokazujući potpuno nezanimanje za ovce, ali i nezahvalno zanimanje za sebe same. To su najamnici koji čuvaju za novac, a kad dođe vuk bježe zbog čega neizbježno dolazi do gubitka ovaca.

U Isusovu slučaju to su oni koji se protivite njegovu naučavanju i suprotstavljaju mu se.

Komentar u novom prijevodu talijanske Biblije (CEI) glasi: »U tom se

opisu uočava i situacija prvih kršćanskih zajednica, s vanjskim i unutarnjim neprijateljima, koje simboliziraju kradljivac, vuk i najamnici.« Oni predstavljaju proročki znak tijekom sveukupne povijesti Crkve, pa i u doba don Bosca, sve do naših dana.

»Imam i drugih ovaca.

I njih treba da dovedem.« (r. 16)

To je glasoviti redak u kojemu se govori o »jednom stadu, jednom pastiru«. Ta je misao bila iskrivljeno tumačena, kad su izvorne riječi »jedno stado« bile prevedene riječima »jedan ovčinjak«, tako da se vjerovalo da je u središtu ideja o samo jednom vidljivom mjestu sastajanja onih koji su kršćani, a to se mjesto poistovjećivalo s Katoličkom crkvom. Ta je misao prisutna u Isusovim riječima, ali ovdje on tvrdi da mu je Otac dao druge ovce izvan uobičajenoga židovskog ovčinjaka, izvan Izraela. On treba i njih okupiti i spasiti. Valja se prisjetiti i Kajfinog proroštva. On je »prorokovao da Isus ima umrijeti za narod; ali ne samo za narod nego i zato da raspršene sinove Božje skupi u jedno« (Iv 11,51–52; usp. Ef 2).

Kao što kaže i Drugi vatikanski koncil (LG 6), jedinstvo ovaca ostvaruje se ponajprije oko pastira Isusa koji poimence poziva, postiže slaganje i nasljedovanje.

Pojavljaju se tri temeljne istine: Isus želi biti pastir svih naroda i svima upućuje svoj glas (to je sveopći poziv na spasenje); za sve skrbi i štiti ih darujući svoj život (to je nužno poslanje njegove Crkve i stil poslanja); uz taj evanđeoski glas ponovno se uspostavlja jedinstvo u istini (to je ekumensko nastojanje u kojemu se jedinstvo odnosi na razne kršćanske vjeroispovi-

jesti, ali se proširuje i na sve narode, njihove religije i kulture), u doba koje samo po sebi nije ograničeno na ovu povijest, ali se u njoj očituje, budući da su vrijeme i vječnost međusobno povezani s Isusovim uskrsnućem.

Poruka

Paleta boja koje oslikavaju Isusa dobrog pastira bogata je podacima i nijansama. Kad ih uočimo, možemo shvatiti tko je i kakav treba biti pastir koji nastavlja djelo Isusa Pastira u Crkvi.

Sve ćemo ih prikazati u četiri zajedničke crte, ostavljajući svakomu da otkrije ostale.

Isus je pastir dobri Božjega naroda
i sveukupnoga čovječanstva.
Jedino on!

To valja nužno pojmiti u biblijskom kontekstu (SZ), točnije rečeno u odnosu saveza između Boga (Pastira) i njegova naroda (stada), a vidljivo se očituje u posredovanju ljudi, pastira (proroka, svećenika, kralja), u kojemu valja uočiti dramatičan i katastrofalan razvoj tog odnosa, ali i obećanje novoga mesijanskog pastira (usp. Ez 34).

Postoje dva tipična, međusobno suprotna, a istodobno nužna obilježja pastira prema Božjemu srcu: neupitna vlast vođenja naroda zajedno s brižnom i pažljivom pojedinačnom skrbi, počevši od najmanjih i najsiromašnijih.

- Isus je dobri-lijepi pastir, uzoran i jedinstven, prema tome nenadmašiv uzor, jer je dorastao zadatku sve do predanja svoga života te je prema tome asolutno dostojan povjerenja i poslušnosti. Prisjetimo se onoga »zaista, zaista vam kažem, ja sam...« (usp. r. 1 i 7).
- Isus je pastir Božjega naroda: onoga prošloga (Izraela), kao i onoga budu-

ćega (puci), kako bi uspostavio samo jedno stado, nadilazeći svaki zid podjele da bi sveukupni svijet postao zajednica poimence pozvanih, Crkva.

Isus je pastir u povijesnom
i konkretnom smislu

Iz Isusovih riječi uočavamo: on pojedinačno poznaje svoje ovce, svaku zove njezinim imenom i svaka mu ovca krotko odgovara; on ih štiti od loših pastira obećanjem da nijedna neće biti izgubljena (r. 28); traži ih kad se izgube (usp. prisposobu o izgubljenoj ovci u Lk 15,4–7); vodi ih na bogate pašnjake na kojima se može živjeti i nudi im takav život u obilju koji nadilazi našu maštu, život koji je spasenje.

Taj dar života proizlazi i očituje se iz nečega što je ljudski nezamislivo: skrb za ovce proizlazi iz ponude njegova života za njih.

Isus je prema tome pastir koji je istodobno i vrata i postojan i trajan čuvar koji se neprekidno i odlučno osobno skrbi za svaku ovcu, gaji obostrani odnos, ljubaznu pripadnost što se dobro izriče u poučnoj priči koju Natan priča Davidu u 2 Sam 12,1–4.

Stil Isusova života u evanđeljima prema ljudima prevodi njegov »pastoralni govor« u živu i neposrednu »osobnu povijest«. Povijest svjedoči i preispituje!

Isus dobri pastir
u teškim vremenima

Već smo više puta podsjetili na dramatičnu situaciju u kojoj djeluje Isus pastir. Osobito je naglašena u Isusovim riječima, u ovom dijelu Ivanova evanđelja (Iv 10), kao i u drugim evanđeljima (usp. Mt 10; 24–25).

Isus otvara oči onomu tko ga susreće i tko želi biti s njim. U svjetlu povijesti svoga naroda pomaže nam da shvatimo da

postoje posve drukčiji pastiri koji nastoje »krasti, klati i pogubiti« (usp. r. 10). Može ih se prepoznati po tome što izbjegavaju »vrata« koja su Isus i stvarno donose protuevanđeosku poruku. Proroci su navijestili njihove spletke u raznim grijesima pohlepe, hipokrizije, himbenog bogoštovlja i tlačenja siromaha: ukratko, to su osobe koje nikako ne preuzimaju odgovornost koju im je Bog dodijelio, te ostavljaju ovce na milost i nemilost vukovima. Prijekor proroka Ezekijela u 34. poglavlju je tekst koji je najbliži našem, a Isus ga je zasigurno poznao.

Odatle izravno, teško, snažno, beskompromisno suprotstavljanje Isusu (s idejnog stajališta). Ovo je dio u kojemu se vidi jedno od najznačajnijih protivljenja Isusu u njegovu poslanju. Stoga se za njega može reći da je »dobar« pastir, jer je prije svega »istinski« pastir. Caritas in veritate (Ljubav u istini) je naslov enciklike Benedikta XVI: ljubav se ostvaruje u istini.

Nabrojiti ćemo stoga nekoliko vrlina Isusova pastoralnog služenja: s jedne strane ozbiljno prokazivanje (usp. Mt 12,3–32; 15,1–20; 23), a s druge hrabrost, otpor, odluka, koje čine još ustrajnijom i trajnijom »skrb« za ljude, s crtama ohrabrenja i utjehe jer on kod ljudi vidi rane na fizičkoj i duhovnoj razini, čineći doslovno »čuda« u tu svrhu.

Upravo na toj razini sveukupnog otpora shvaća se i odluka protivnika da ubiju Isusa i provedba te odluke. Isus je to nazvao »čas Tminâ« (Lk 22,53). Stoga je rekao svojim: »Svojom ćete se postojanošću spasiti« (Lk 21,19).

Tajna Isusa dobrog pastira:

Očeva ljubav

Obično se zaustavljamo na slavnom izričaju »Ja sam pastir dobri«, a zaboravljamo druge temeljne riječi pomoću kojih Isus

životno povezuje svoje pastoralno služenje s Očevim djelovanjem. A upravo to je u Četvrtom evanđelju najdublja i temeljna istina! O tome smo već prije govorili. Ovdje ćemo ukratko ukazati na njezinu važnost.

»Ovo je zapovijed koju sam primio od Oca svoga« (r. 18). Možemo reći da je Otac Isusov »pastir«, onaj koji ima vlast nad njim i za njega se osobito skrbi (»Otac me ljubi«, r. 17). Isus postaje pastir ljudi zato što ovce prima od Oca (r. 29) i čini ono što hoće Otac, poslušan mu je i čini Oca vidljivim (»Ja i Otac jedno smo«) (r. 30).

Zahvaljujući takvoj povezanosti nadilazi se neshvaćanje na koje je naišao Isus kad je izgovorio poredbu (r. 6): doista, Otac je onaj koji Sinu objavljuje istinu, a Sin je nakon toga može navijestiti onomu komu želi (Mt 11,27).

Otac je »veći od svih« (r. 29) i jamči pobjedu Krista pastira, a ta je da daje i ponovno uzima život postavši uskrslu pastir, naš suvremenik, pastir zauvijek. Euharistija je životni spomen Krista pastira svojega stada.⁸

⁸ Za daljnje produblivanje predložimo sljedeće štivo:

- BROWN, R., *Giovanni*, Cittadella Ed., Assisi, 1979
- FABRIS, R., *Giovanni*, Borla, Roma, 1992.
- GHEZZI, E., *Come abbiamo ascoltato Giovanni*. Studio esegetico-pastorale sul quarto Vangelo, Digi Graf, Bologna, 2006.
- GRASSO, S., *Il Vangelo di Giovanni*. Commento esegetico e teologico, Città Nuova, Roma, 2008.
- LÉON-DUFOUR, X., *Lettura dell'Evangelo secondo Giovanni*, 4 sv., Edizioni Paoline, Cinisello Balsamo (Mi), 1992.
- PANIMOLLE, S. A., *Lettura pastorale del Vangelo di Giovanni*, 3 sv., EDB, Bologna, 1978–1984.
- SCHNACKENBURG, R., *Il Vangelo di Giovanni*, 4 sv., Paideia, Brescia, 1974–1987.
- SEGALLA, G., *Giovanni*, Edizioni Paoline, Roma, 1976.
- ZEVINI, G., *Vangelo secondo Giovanni*, 2 sv., Città Nuova, Roma, 2009.

2. POVEZIVANJE SA ŽIVOTOM (aktualizacija)

Učinit ćemo to na dvije razine: kao učenici Isusa dobrog pastira, koji ostvaruju svoj poziv u don Boscovoj školi. Preostaje širok prostor aktualizacije koju svaki čovjek i skupina mogu učiniti za sebe. Nakon svake tvrdnje predložimo trenutak meditacije i preispivanja vlastitog života.

Učenici Isusa dobrog pastira

Primjer za produbljanje

- Pročitajte nekoliko biblijskih mjesta u kojima je riječ o pastiru u Starom zavjetu, prema navodima u bilješkama 2, 3. i 4.
- Učinite to isto i s navodima iz Novog zavjeta, prema bilješci 5.
- Osobito nastojte usporediti tekstove iz Ez 34 i Iv 10,1–18.

Po završetku tog produbljanja, utvrdite sličnosti i razlike s ivanovskim tekstom, a osobito posebne sastojnice osobe Krista dobrog pastira kako su opisane u Iv 10.

»Ja sam pastir dobri«

Isus dobri pastir podsjeća na bitno obilježje Isusove osobe i poslanja, kao i na naš vjernički identitet. To za njega znači obnašanje vlasti koja je neosporna i viša od svake druge ljudske vjerske vlasti, vlasti koja dolazi od Oca. Nije joj cilj vlastita slava nego spasenje čovjeka. To je vlast koja pouzdano vodi pravim putem, vlast koja poručuje »Stalo mi je do tebe«, tj. »pažljivo i brižno skrbim za vas ljude, za svakoga pojedinačno«, kako bi svi »imali život u izobilju«, a to je život Uskrsloga, život koji se rađa u određeno doba i proteže u vječnost.

Posljedično tome, ne možemo zahtijevati da budemo na Isusovoj visini, s jednakom vlašću, da mu namećemo

popis zadataka u vezi s našim životom i našom poviješću. Naprotiv, pozvani smo slušati njegov glas, imati vjeru koja sluša, a istodobno smo neposredno blagoslovljeni njegovim videњem stvari i uživamo stoga što mu intimno pripadamo te nam je upućeno proroštvo o neusporedivom životu. Ujedno nam se kaže da smo dobri pastiri, a ne najamnici ako smo pastiri koji skrbe za život ljudi, vodeći računa o njihovu dostojanstvu i fizičkoj, moralnoj, duhovnoj i religioznoj punini, kao što je to činio Isus u Palestini.

»Život svoj polažem za ovce«

Čini se da se ovdje Isusova vlast okreće, nestaje. Kakve koristi od nekog pastira, koliko god on bio dobar i drag, ako ga je svladala smrt, a u ovom je slučaju to potpuno nepravedna smrt od koje se nije znao obraniti?! Pa ipak, upravo to je činjenica koja pripada Isusovu pastoralnom služenju, koje valja shvatiti kao služenje sve do kraja, iz ljubavi i jedino iz ljubavi. Ta njegova vlast temelji se na očevoj ljubavi prema nama i potpuno potvrđuje tu ljubav. Stoga je dobri pastir uskrsnuo i nastavlja živjeti i djelovati. Božja ljubav nikad ne umire, ona uskrisuje onoga tko takvu ljubav prihvaća i očituje.

Poslije Koncila često se čuje da je vlast služenje? Ali, čije služenje? Istoga onoga tko to kaže? Je li to služenje samomu sebi? Može se dogoditi i u vjerničkoj zajednici. Isus naprotiv uči da služiti znači tako se angažirati da pojedina osoba iskaže hrabrost i preda svoj život. Tada vlast postaje vjerodostojna i pouzdana. »Reci mi koje služenje izvršavaš i reći ću ti kojoj

vlasti pripadaš ili koju vlast obnašaš»;
»Reci mi što kažeš, koja je tvoja vlast
i reći ću ti koje si služenje pozvan
vršiti.«

»On ovce svoje zove imenom...
Poznajem svoje ovce i moje
poznaju mene.«

Isus je vlast jer ostvaruje značenje tog
imena: ljudima koje susreće pomaže da
»rastu«. To se odvija dvosmjerno:

- Prva posebnost njegova životnog stila
je demasifikacija ljudi. On vidi velika
mnoštva (usp. Iv 6,8.10), ali ih susreće
kao pojedince, gdje jednom po jednom
dariva kruh i ribu (usp. Iv 6,1–13). Ta
vrsta poosobljenog odnosa prožima sva
evanđelja, to je način na koji je on pa-
stir koji se brine za svaku ovcu, jer je
svaki čovjek Božje dijete, a Isus ga tra-
ži kako bi postao dio njegova ujedinje-
nog i jedinog »stada«.
- Kao drugo, takvo se poosobljenje oči-
tuje u davanju imena svakomu. Pozna-
vati ime, za Isusa se ne rješava stvara-
njem popisa prijateljskih osoba, nego
mu služi zato da svaku pojedinu osobu
prijazno pozove. To je poziv koji je ujed-
no i prijedlog za prihvaćanje određe-
noga zvanja. To se dogodilo s prvim
učenicima (usp. Mk 1,16–20), to je Isus
pokušao učiniti i s bogatim mladićem
(usp. Mk 10,21–22), to mu je dobro
uspjelo s Magdalenom (usp. Iv 20,16–
18): mogućnost poziva ostvarivala se
sa svakim tko ga je slušao.

Za njega poziv poimence znači po-
zvati nekoga da ga slijedi (»Ovce idu
za njim jer poznaju njegov glas«, Iv
10,4), da postane njegov učenik. Sva-
ki vjernik treba reći: ja sam Isusu va-
žan. Kod krštenja on me poimence

pozvao govoreći: »Ti... Lucija, Mar-
ko, Marija, Stjepane... priznaj kao
prvo moje ime, a to je da si kršćanin.«
Poziv Isusa pastira tu ne prestaje, na-
stavlja se tijekom života sve do veli-
koga konačnog poziva. Isus posebice
poziva onoga tko je mlad da zajedno
s njim načini svoj životni projekt,
štoviše da otkrije – a to je istinska,
najveća milost – da Dobri pastir zaista
želi da postanemo pastiri poput
njega, u svećeničkom životu, u re-
dovničkom životu, ali i u obiteljskom
životu.

»Ja sam vrata.
Tko ne ulazi na vrata,
kradljivac je i razbojnik«

Isus je pastir koji je zaokupljen dva-
deset četiri sata, neprekidno, jer ima zlih
pastira koji i danju i noću vrebaju na ovce.
U njegovo doba izopačenost je imala obi-
lježja koja su joj svojstvena u svako doba:
»ukrasti, zaklati, pogubiti, prepustiti na
milost i nemilost vukovima« (usp. 10,10.12).
Isus se očituje kao onaj tko brani svoje,
okuplja ih zajedno, hrani ih, štiti, potiče
na budnost (»Bdijte«).

Utvrđiti tko je zao pastir nužno je i
hitno potrebno. To su oni koji ne po-
znaju ovce, ne zovu ih poimence, bje-
že pred vukom, ukratko, to su svi oni
koji ne djeluju poput Isusa ili barem
ne djeluju u njegovu smjeru: prema
tome, ne iskazuju ljubav nego pomanj-
kanje zanimanja, ne iskazuju seba-
darje sve do žrtve nego traže vlastitu
korist, ne očituju hrabru vjernost ko-
ja se bori protiv onoga što se protivi
evanđelju, nego suživot, sporazum,
odustajanje, bijeg.

U don Boscovoj školi

Polazimo od podsjećanja na temeljni hermeneutski krug koji se ustanovljuje kad se, imajući na umu konkretan život, čitaju tekstovi koji su značajni za osobe koje su snažno – poput don Bosca – živjele odnos s Isusom, a u našem slučaju to je evanđelje o dobrom pastiru: Isus dobri pastir osvjetljuje smisao koji treba dati don Boscu pastiru; Don Bosco pastir aktualizira, proniče, pomaže da se shvati, konkretno pokazuje što znači Isus dobri pastir. Isus je korijen, a don Bosco posvjedočuje njegove plodove. To vodi prema zadatku koji je posebno povezan s ciljem Pobudnice: dubinski upoznati don Bosca znači prije svega upoznati ga kao pastira čija pastoralna ljubav općenito obilježava njegovo postojanje i nudi nam ga kao životnu školu.

Tu se otvaraju različiti putevi.

Dokumentirani pravac

Prvi, najizravniji put, jest upoznavanje don Boscovih navoda o Isusu dobrom pastiru. U nedavno objavljenoj knjizi⁹ o tome, vidimo kako don Bosco spominje lik pastira čitajući sva evanđelja, prema tome i Iv 10, što nas ovdje najizravnije zanima.

Može se zamijetiti da egzegeza odgovara tradicionalnom načinu svojstvenom njegovom dobu, ali je pritom ovdje važno istaknuti njegovu unutarnju privrženost motivu Isusa dobrog pastira, kojega navodi u svojim brojnim spisima.

Ti su navodi obilježeni pretežno ekleziološkim čitanjem koje se očituje na više razina:

- Pastiri su ponajprije pape i biskupi: podsjeća se da njih šalje Isus koji im je uzor. Oni vrše služenje koje ih često dovodi do toga da daju život za »ovce«, za vjernike.
- Na ekumenskoj razini, don Bosco opširno spominje bolnu činjenicu podjele u

Crkvi između katolika, protestanata, valdenza, zbog čega je osobito važan redak preuzet iz Ivanova evanđelja (10,16) o potrebi za »jednim stadom i jednim pastirom« te za »jednim ovčinjakom« koji je Katolička crkva koju vodi papa.

- Postoji i pastoralna razina, koju don Bosco primjenjuje na samoga sebe s obzirom na mlade prigodom epidemije kolere 1854. god. U don Boscovim »Biografskim uspomenama« se čita:

»Kad se proširila vijest da se gradom počela širiti bolest, don Bosco se prema svojim sinovima pokazao kao ljubazan otac i dobar pastir. On je, da ne bi iskušavao Gospodina, upotrijebio sva moguća sredstva predostrožnosti, što ih je nadahnjivalo iskustvo i umijeće (...). Međutim, don Bosco nije bio zadovoljan zemaljskim mjerama nego se iz svega srca oslonio i na mnogo djelotvornije, tj. nebeske mjere. Od vjerodostojnih osoba doznali smo da je od prvih trenutaka opasnosti, don Bosco, klečeći pred oltarom, uputio ovu molitvu Gospodinu: Bože moj, udari pastira, ali zaštititi nježno stado (usp. Mt 26,16). Zatim je, obraćajući se Blaženoj Djevici rekao: Marijo, ti si ljubazna i moćna majka; molim te, zaštititi ove moje ljubljene sinove. A ako bi Gospodin htio neku žrtvu među nama, evo me, spreman sam umrijeti kada i kako se to njemu sviđi. Bio je dobar pastir koji je ponudio život za svoje ovčice.« (MB V, 80–82)

Jednako tako i prisposdobi o izgubljenom ovci koju traži pastir (Lk 15,4) u svojoj Svetoj povijesti daje posebno mjesto.

Sustavni pokazatelj

U čl. 11. salezijanskih Konstitucija kaže se da se u »čitanju evanđelja« među »crta-

⁹ Usp. M. WIRTH, *La Bibbia con Don Bosco. Una lectio divina salesiana. II. I quattro Vangeli*, LAS, Roma, 2011.

ma Gospodinova lika« koje se ponajviše zapažaju kod don Bosca zamjećuje njegov »stav dobrog pastira koji osvaja blagošću i sebedarjem«, zbog čega je »središte i bit (njegovog života i djelovanja) pastoralna ljubav« (čl. 10).

Veoma je dobro da se na početnim stranicama Konstitucija spominje Božje obećanje proroku Ezekijelu (34,11.23), koje je kasnije preuzeo i ostvario Isus dobri pastir u Iv 10, a sada se pojavljuje u don Boscovim ustima: »Sâm ću potražiti ovce svoje i sâm ću ih pasti!... Postavit ću im jednoga pastira... On će ih sâm pasti i bit će im pastir.«

Jednako se tako i na početku IV. poglavlja, koje je posvećeno poslanju mladima, misleći na ono što je ostvario don Bosco, navodi Mk 6,34: »Vidje silan svijet i sažali mu se jer bijahu kao ovce bez pastira pa ih stane poučavati u mnogočemu.«

Posljedično tome odgoj i obrazovanje salezijanaca i članova don Boscove obitelji teži prema »poslanju odgajatelja pastira« (VIII. poglavlje).

Življeni pokazatelji

Don Boscov osobni život je područje koje najbolje izriče međusobno prožimanje Isusa i don Bosca u zajedničkom liku dobrog pastira. Polje koje valja preispitati jest njegov sveukupni život. Jedino se tako dolazi do »istinskog poznavanja« našega sveca, pri čemu upravo motiv dobrog pastira ima temeljnu ulogu prepoznavanja.¹⁰ Otvara se široko i složeno područje istraživanja koje valja nastaviti proučavanjem djela provjerene vrijednosti. Ovdje na određeni način otvaramo put potičući na sučeljavanje koje valja nastaviti, svatko osobno ili još bolje u skupini. U tu svrhu kao prvo štivo predlažemo Uspomene iz Oratorija¹¹, na stranicama kojih don Bosco osobno pripovijeda o svom služenju kao

dobrog pastira u junačkim godinama svoga poslanja mladima od 1815. do 1855. Ovdje dakle predlažemo nacrt koji valja nadopuniti.

Dobro je započeti od pozornog čitanja o glasovitom »snu u devetoj godini« života Ivana Bosca, u kojemu mu dobri pastir u pratnji Marije kao dobre pastirice ukazuje na buduće poslanje njega samoga usred mladih.

Nakon toga upućujemo na moguću paralelizam između Isusa i don Bosca, predlažući približavanje između Iv 10,1–18 i sveca mladih, bez ikakve prisile.

Predlažemo četiri sukladna vida:

- Isus dobri pastir »poziva« svoje ovce, svaku poimence, izvlači ih iz anonimnosti stada: svojim ustima izgovara svoje osobno ime, što je znak poosobljenja odnosa, riječi koju mi želi reći, poziva koju mi upravlja.

Odmah se prisjećamo velike don Boscove privrženosti: »Dovoljno je da ste mladi pa da vas jako volim«, skrbi za svakog mladića kojega je poimence poznao (dob, obitelj, podrijetlo, potrebe, težnje, sposobnosti...), s prijateljskim odnosom polazeći odande gdje se mladić nalazio i nudeći mu nužnu pomoć, ali i jasan prijedlog zvanja, kao što je to bio slučaj kod Dominika Savia. Valja ujedno spomenuti i jednu sugestivnu crtu – njegovu glasovitu »riječ na uho«, koja je bila iznimno osobna, intimna i djelotvorna.

¹⁰ To je uostalom sukladno i programu što ga je predložio vrhovni poglavar Salezijanske družbe.

¹¹ Usp. I. BOSCO, *Uspomene iz Oratorija svetog Franje Saleškoga od 1815. do 1855.*, Katchetski salezijanski centar, Zagreb, 2007.

- Isus pomaže ovcama da »uđu i izađu« i korača ispred njih, tako što on za njih predstavlja sigurna vrata.

To je dinamično i otvoreno poimanje stvarnosti koje pokazuje da onaj koji nešto čini treba prvi imati ono što traži od drugih, istodobno potičući i na djelovanje i na povjerenje.

Odmah se prisjećamo stvarnosti Oratorija, u koji se potpuno slobodno ulazilo i izlazilo. Don Bosco je postigao da dječaci koji su bili zatvoreni u torinskom zatvoru izađu na izlet, što je značilo pomoći im da osjete drugačiji život u dobroti i radosti.

S time je bila povezana i sigurnost u vezi s ljudskim i kršćanskim vrednotama života, jer je na »vratima« stajao don Bosco.

On osobno piše: »Kad su izlazili iz crkve, zašao bih među njih te ih pratio dok su pjevali i galamili. Pošto bismo uzašli do kruga na križanju, zapjevali bismo još poneku kiticu hvalespjeva. Nakon toga sam ih pozivao da dođu i sljedeće nedjelje. Jedni bismo drugima glasno zaželjeli laku noć te bi svatko pošao svojim putem.«

- »Da život imaju, u izobilju da ga imaju.« Za Isusa je to svrha njegovog »biti pastir«, za razliku od plaćenika koji život drugih uništavaju i ukidaju. Riječ je o životu u njegovoj posvemašnjoj fizičkoj i duhovnoj širini, u vremenu i izvan njega, u životu koji nikada ne završava i uvijek raste (vječnost). To je bujan i sjajan život, koji premašuje svako trajno i lijepo iščekivanje, trajan i lijep život za koji je sposoban »lijepi« pastir. To je, ukratko, »spasenje« koje nam dariva. Ne zaboravimo ozbiljnost

i postojanost tog dara: on proizlazi iz njegovoga vlastitog života koji je predan iz poslušnosti Ocu.

Don Bosco je, poput Isusa, doslovno darovao svoj »život za život svojih siromašnih dječaka, sve do posljednjeg daha«. Učinio je to potpuno svjestan što znači život po evanđelju, konkretan svakodnevni život, koji ujedinjuje doba i vječnost. Vrlo realistično je to potvrdio postavljajući kao nužno sredstvo odgoj shvaćen kao preventivni sustav, a kao cilj je izabrao odgoj mladih da budu »dobri kršćani i poštenu građani«. On je – u školi dobrog pastira – htio njihovo spasenje, u potpunom smislu – i duše i tijela, sva nužna sredstva škole i rada, tj. kulturalnog, strukovnog, socijalnog i političkog reda, istodobno proširujući i jamčeći smisao života pomoću snažnog i radosnog smisla života, utemeljenog na »tri stupa«: euharistiji, ispovijedi i pobožnosti prema Mariji, ne bojeći se svojim mladićima navijestiti ljepotu života poslije smrti. Ukratko, mladićima je otvoreno predlagao svetost kao uzvišenu i radosnu mjeru života. Dominik Savio je primjer takva života.

- »Kradljivac dolazi da ukrade, ubije i uništi.« Opširno smo opisali dramatičan kontekst u kojemu dobri pastir vrši svoju službu. Stoga neustrašivo prikazuje razarajuće naume zlih pastira, koji se služe životom ovaca, a ne služe ovcama. Isus je imao na umu one koji, zlorabeći svoju vlast, nisu govorili istinu Božje riječi te su se stoga protivili njemu samomu, utjelovljenoj riječi Božjoj. Ako nema obraćenja, završetak je strašan.

Don Bosco je bio veliki borac za evanđelje. Pretežno antiklerikalno i masonska kulturalno okruženje, protestantska propaganda, oskudica siromašnih dječaka koji su sa sela došli u grad, sve su to bili čimbenici koji su ukazivali na opasnost. Don Bosco se tome suprotstavio posebice pisanjem, Katoličkim štivom i drugim publikacijama (tri povijesti: Biblijska povijest, Povijest Crkve, Povijest Italije), te trajnom katehezom. Poput dobra pastira, imao je neprijatelje, ali on nije bio ničiji neprijatelj.

3. ZA ZAJEDNIČKO SUDJELOVANJE (trenutak zajedništva i odlučivanja)

To je faza u kojoj se sakupljaju zajednički dojmovi, točke koje su nas ponajviše dirnule, kao i one koje su ostale najnejasnije. To je poseban trenutak u kojemu se teži prema obraćenju srca po riječima Isusa (i don Bosca) dobrog pastira, a ujedno i prema stvaranju neke odluke ili nakane da se nastavi razmišljati i usavršavati životno ponašanje.

Ovdje predlažemo nekoliko poticaja za osobno razmišljanje i razgovor.

Što meni govori naslov dobrog pastira što ga Isus primjenjuje na samoga sebe?

Pripovijedanje o onome što nas se dojmilo u egzegetskom tumačenju Iv 10; koja nam se pitanja postavljaju; kakvu važnost se pridaje tom naslovu danas u životu i poslanju Crkve?

Osim riječi promatramo Isusovu »pastoralnu« praksu.

Ponovno čitajući evanđeoske tekstove, otkrijmo jedni drugima obilježja koja konkretno opisuju stavove i djelovanje Isusa dobrog pastira.

Što nam kaže naslov dobrog pastira primijenjen na don Bosca?

Pokušajmo iznijeti zašto se taj naslov primjenjuje na sveca mladih; što je to kod njega što ga povezuje s Isusom dobrim pastinom; što treba još više istaknuti?

Kršćani se prisjećaju likova »dobrih pastira« u povijesti.

Grgur Veliki, Papa Ivan XXIII, Ivan Pavao II... Zatim biskupi kao što su Salvatore Romero, Tonino Bello...; svećenici poput don Luigia Orionea, don Pina Pugliesia...; redovnici poput Mihovila Rue i Majke Terezije; laici poput Marilene Tonelli, Alberta Marvella, Seana Devereuxa...

Pokušajmo pripovijedati o dobrim pastirima koje smo susreli na našem putu, o muškarcima i ženama, svećenicima i laicima, posebice salezijancima, kćerima Marije Pomoćnice, suradnicima, članovima Salezijanske obitelji nastojeći spomenuti zašto smo im zahvalni.

Postoje i lažni pastiri koje Isus žigoše kao najamnike i kradljivce.

Pokušajmo samima sebi reći koje su zapreke koje nas u najvećoj mjeri odvajaju od Isusova evanđelja, zapreke koje udaljavaju razne mlade i kako odgovoriti na te opasnosti.

Isus poznaje svakog svog učenika, štoviše, poimence ga zove.

Promislimo jesmo li kada doživjeli takav odnos osobitog prijateljstva koji Isus želi imati s nama, i u kojim okolnostima. Upitajmo se ne osjećamo li se pozvani stoga što nam se Isus poimenično obraća. Otvoreno odgovorimo na pitanje: zašto da ne prihvatimo poziv da budemo redovnici salezijanci, sestre kćeri Marije Pomoćnice, svećenici, misionari? Je li razumno, štoviše, je li reći ne ili da svjedočanstvo vjere?

4. ZAKLJUČNA MOLITVA (zaziv i rastanak)

Tu su poželjni zazivi u kojima svaki (ali doista svaki!) član skupine sudjeluje, razmišljajući o Isusu dobrom pastiru i o don

Boscu njegovome sjajnom učniku i našem učitelju, čije smo karizme dionici. U tu je svrhu nužno odrediti trenutak šutnje (četiri do pet minuta) tijekom kojih će svatko pripremiti svoj zaziv.

Ovdje predložimo Psalam 23, o dobrom pastiru, koji nam je svima poznat, koji valja izmoliti po mogućnosti pjevajući, izabравši jednu od brojnih lijepih melodija.

Svjesni koliko je Otac izvor i podrška Isusu dobrom pastiru, obraćamo mu se istom molitvom koju nas je njegov sin Isus, naš brat, naučio. Oče naš...

Gospodin je pastir moj:
ni u čem ja ne oskudijevam:
na poljanama zelenim
on mi daje odmora.
Na vrutke me tihane vodi
i krijepi dušu moju.
Stazama pravim on me upravlja
radi imena svojega.
Pa da mi je i dolinom smrti proći,
zla se ne bojim, jer si ti sa mnom.